

Několik poznámek ke 3.-4. kapitole pátých komnat Hradu

„Vrat' me se tedy k naší holubičce a podívejme se na některé milosti, které jí Bůh udílí v tomto stavu“,

zve Terezie čtenáře k pokračování v četbě pátých komnat. Nadpis třetí kapitoly připomíná, že zde rozvine téma známé z předchozích dvou kapitol. Obohatí je o zmínky o dalších způsobech spojení duše s Bohem a připomenutí, jak je při tom všem důležitá láska k bližnímu.

„Duše má samozřejmě stále pokračovat ve službě našemu Pánu a v sebepoznávání, protože kdyby se spokojila s tím, že přijme milost a cítila se natolik sebou jistá, že by se začala zanedbávat a uhýbat z cesty do nebe, již jsou přikázání, stane se jí to, co motýlu, který se vylíhne z housenky, aby rozséval pro druhé, ale přitom sám zůstane navždy mrtev. Říkám „rozsévá“, protože podle mě Bůh nechce, aby tak velká milost přišla nazmar a jestliže z toho neumí vytěžit dotyčná duše pro sebe, chce aby ona milost prospěla alespoň druhým. Dokud totiž setrvává v dobrém, jsou v ní i zmíněné touhy a ctnosti a ona prospívá ostatním duším a rozněcuje druhé a i kdyby již o onen zápal přišla, může v ní dál zůstat touha prospívat druhým lidem a chuť sdílet jim, jaké milosti Bůh uděluje tomu, kdo ho miluje a slouží mu.“

Duše má tedy dále usilovat o další krok kupředu v Boží službě – co dostáváme, je dáno k prospěchu našemu i druhých. Ale i ti, kdo nejsou nesení milostí spojení s Bohem v podobě, v níž byla popsána v předchozí kapitole těchto komnat, jsou zavázáni k další cestě:

„Znalá jsem osobu, které se dělo právě toto: i když byla na špatné cestě, těšila se, když druzí měli užitek z Božích darů, jichž se jí dostalo a když mohla vést cestou modlitby ty, které jí nechápaly. A přínos z toho byl opravdu veliký. Později jí Pán opět obdařil světlem. Je ovšem pravda, že tehdy ještě na sobě nepoznala účinky, o nichž byla řeč. Ale kolik je těch, které Pán volá k apoštolátu jako Jidáše a sdílí se jim a volá je za krále jako Saula, aby pak vlastní vinou o vše přišli! Poučme se odtud, sestry, abychom byly stále více hodny oněch milostí a ne, abychom zbloudily jako tito, jistotu nám tu může dát poslušnost a neobcházen Božího zákona – říkám to pro ty, jimž se dostalo podobných milostí, ale i pro všechny ostatní.

Zdá se mi, že přes to, co jsem řekla, zůstává ještě trochu nejasnosti ohledně těchto příbytků. Ze vstupu do těchto komnat je tak velký prospěch, že ti, jimž tu Pán neudělil zmíněné nadpřirozené milosti nemají ztráčet naději, vždyť pravé spojení s Bohem je možné, s pomocí našeho Pána, právě tak dobře dojit budeme-li o ně usilovat nelpěním na naší, ale Boží vůli. Ach, kolik nás už něco podobného vyslovilo a zdá se nám, že si nepřejeme nic jiného a že bychom proto i umřely, jak už jsem myslím řekla! Jenže, opakuji, co vám budu stále znova připomínat, že kdyby tomu tak skutečně bylo, a vy byste už opravdu byly dosáhly této milosti od Pána a byly sjednoceny s vůlí Boží, nestaraly byste se o žádnou další.¹ Vždyť nejdůležitější na onom druhém, darovaném spojení s Bohem bylo to, že vychází z právě zmíněného spojení s Boží vůlí a že k němu nelze dospět, není-li tu již velmi pevné spojení, tvořené odevzdáním naší vůle do vůle Boží. Ach, jak žádoucí je toto spojení! Šťastná duše, jež ho dosáhla, bude pokojně žít v tomto i v příštím životě! Žádná pozemská příhoda ji nerozhází, nehrozí-li jí, že by přitom ztratila Boha, nebo že by Bůh byl urážen: ani nemoc, ani chudoba, ani úmrtí, pokud ne těch, kteří by jeho církvi mohli velice scházet. Dobře vidí, že On ví lépe, co dělá, než ona sama je schopna si přát.“

Také ti, kdo mají dojem, že se jim nedostalo „darované“ modlitby spojení, mají zůstat Bohu věrni: nejpodstatnější je i nadále zabývat se Bohem - tím, co chce on, a neulpět na tom, co jsme schopni si představovat a přát my sami, důvěřovat, že Bůh může všechna naše přání překonat.

Terezie připomíná, že i tu existují různá trápení a také jiná spojení, zřejmě ne tak bytostná, při nichž naše paměť, vůle a rozum nejsou zcela ochromeny Božím darem, ba naopak uchvacují a nasycují naše smysly a schopnosti.

„Všimněte si, že jsou různé druhy trápení: některé (právě tak jako některá potěšení) snadno vyrábí naše přirozenost a soucit s trápením bližního, tak jako u našeho Pána, když vzkřísil Lazara. Nebrání duši, aby byla spojená s Bohem, ani neruší duši neklidnou, pohnutou a dlouhopůsobící vášní. Tato trápení se brzy vytráčí, a právě tak, jak jsem už řekla v souvislosti s útechami v modlitbě, zdá se, že nezasahují samé nitro duše, ale pouze smysly a schopnosti. Vyskytují se v předchozích příbytcích, ale nevstoupí do poslední, o níž bude řeč.“...

¹ *Unión no regalada/union regalada* – Terezie tu rozlišuje mezi dvěma druhy spojení s Bohem: *unión no regalada* je sjednocení naší vůle s vůlí Boží; *unión regalada* Terezie popsala v předchozí kapitole.

„...To je to spojení, po kterém jsem celý život toužila, o ně stále znovu prosím Pána a právě ono je nejzřejmější a nejjistější.“

Co je vlastně Boží vůle, o níž je tak často u Terezie řeč? Vůdčí motiv modlitby, která s sebou nese spojení s Bohem, s jeho vůlí, je „**abychom byli dokonalí**“. Jde ovšem o **dokonalost lásky**. Lásky, která u Terezie není pouze duchovní či abstraktní – text třetí i čtvrté kapitoly pátých komnat zdůrazňuje, že nejzřetelnějším znamením pravosti duchovní zkušenosti i na tomto kroku naší cesty zůstává, zda je tu zároveň s hloubkou duchovního „prožitku“ pozorovatelný také **růst naší lásky k druhým lidem**, k životu vůbec.

„Jestli totiž po vznešených modlitbách nenásleduje dílo našeho života“, je třeba se i zde ptát po opravdovosti naší modlitby. „Být spojen s Boží vůlí“ také znamená umět rozlišit, co je právě zapotřebí:

„Ach, sestry, jak je znát, které z vás opravdu milují ostatní a které tuto lásku dosud nerozvinuly“...„Jestliže vidíš nemocnou sestru, které bys mohla nějak ulevit v jejím trápení, zanech modlení a běž jí pomoci... jestli jí něco bolí, mělo by to bolet i tebe...“

a to „*porque sabes que tu Señor quiere aquello*“, tj. protože to je to, co máš nyní udělat. Pravá zbožnost tedy dokáže rozlišit, co má v tu kterou chvíli upřednostnit.

Čtvrtou kapitolu pátých komnat Terezie napsala po několikaměsíční proluce v listopadu 1577 – během několika málo týdnů poté dokončila celé dílo. Nyní se nacházíme zhruba v polovině – po poslední kapitole pátých komnat ještě přibude dalších jedenáct kapitol komnat šestých a závěrečné čtyři kapitoly sedmých komnat.

Kam nyní směřuje ona „holubice“, po proměně, jíž prošla v těchto komnatách? Ani duchovní útěchy, ani útěchy pozemské jí nestačí, její let směřuje „*más alto*“, výše, praví Terezie v úvodu kapitoly. Tento už zachycený stav nového hledání místa, kde spočinout a zabydlet se natrvalo, Terezie od čtvrté kapitoly těchto komnat bude přirovnávat k nedočkavosti a nenaplněné touze snoubenců, k duchovním zasnubám Boha s člověkem. Obraz dále rozvine v komnatách následujících.

Předtím ale považovala za vhodné odpovědět na předpokládanou nebo snad vyslovenou otázku svých čtenářek, zda snad i zde ďábel bude duši ještě pokoušet. Podle ní to je docela dobře možné, vždyť „jen málo je těch, jimž jde skutečně jen o Boží čest“.

Jak je možné, že člověk při tak úzkém spojení s Boží vůlí zůstává nadále „pokušitelný“? Nejprve tedy proto, říká Terezie, že naše úmysly nejsou zdaleka vždy tak čisté, jak bychom si snad i přáli: je dobré přiznat si, že neumíme bezpodmínečně usilovat o nic než Boží vůli). Také proto, že „žádné místo není dost pevně uzavřené a žádná pustina tak vzdálená,“ aby se do nich pokušení nemohlo dostat. A jindy Pán dopouští, aby ti, kteří mají být světlem pro druhé, viděli, jak na tom skutečně jsou: jestliže mají padnout, ať se to stane raději zde, než bude pozdě, než se stanou kamenem úrazu ostatním lidem.

Co bude následovat? V šestých komnatách se smíme těšit na líčení toho, jak Bůh zachází s těmi, jež už považuje za své nevěsty.